

בס"ד יום ד יב בשבט תשע"ז לפ"ק בבי מדרשא היכל הוראה ירושת"ו

אל כבוד הרבנים הנכבדים העוסקים בצרכי ציבור באמונה הרב חיים לעמבערגער, הרב לוי
כהנא והרב מרדכי דוד לעברעכט שיחי' מראשי ארגון "לב חסד" בק"ק אנטווערפן יע"א

אחר מבוא השלום והברכה לכבוד מעלתכם העומדים בראשות מפעל החסד "לב חסד"
העומד לימינם של רבים מבני הקהילה באספקת מוצרי מזון במחירים השווים לכל נפש ובמפעלי
קמחא דפסחא ועוד.

אבוא בזה על דבר שאלתכם על המצה שמורה עבודת יד שנמכרו על ידכם אשתקד בעירכם
אצל עדת היראים דשם, והם מצות שהובאו מארץ ישראל ממפעל "ברכת הפסח" העומדת תחת
השגחה של אחד מגדולי הרבנים החרדים דפה אה"ק תו"ב, והיתה לזה דרישה גדולה מאד.

והנה אשתקד מיד לאחר חג המצות היו יחידים שעוררו וטענו מפי השמועה שבמפעל הזה
באמת הכל נעשה בעבודת יד כתיקונה אלא שאת מלאכת הרידוד (ועלגעריי), המרדדים
(ועלגערס) אינם עושים את פעולתם על ידי מערוך (קאטשיק) על השולחן, ועל כן אף שכל סדר
הלישה והאפיה הכל נעשה על ידי אדם (ואף לא בכח כחו) מכל מקום אכתי יש לדון אם הרידוד
שעושים שם זה נחשב לעבודת יד.

ובאמת שמתחילה לא יכולתי להשיבכם כי לא ראיתי דברים כהויתן, ואין לדון מפי
השמועה, ולכן ביקרתי במפעל הנ"ל בדרום ארץ ישראל בשביל לעמוד על אופן מלאכת עשיית
המצות, ואחר שראיתי כל התהליך מראשו ועד סופו נראה לענ"ד שמצות אלו אין בעשייתן שום
התערבות חיצונית והכל נעשה בעבודת יד ממש (ואפילו התערבות של כח כחו אין שם).

ומה שטענו מפי השמועה שהרידוד לא נעשה על ידי מערוך (קאטשיק) על השולחן, אמת
ונכון שכן הוא כדבריהם וכשהייתי שם במפעל הבנתי מה הביאם לחוש על מעשה הרידוד.

אלא שכאמור כשראיתי דברים כהויתן ראיתי שעל זה אמר שלמה המלך בחכמתו טוב
מראה עינים מהלך נפש, כי הרואה יראה שאין שום צד לומר שאין זה בגדר עבודת יד שעל זה
נחלקו גדולי וגאוני הדורות, בקונטרס מודעא לבית ישראל וקונטרס ביטול מודעה באריכות, שהרי
המעיין בדבריהם שם יראה שהמכונה הראשונה אף שלא הופעלה על ידי לעקטריק (חשמ"ל) מכל
מקום היא נעשתה על ידי מערכת של גלגלים שאחת סובבה את השניה ולכאורה הרי זה כח כחו

ועל זה נחלקו גדולי ההוראה אי חשיב ככחו או ככח כחו, (ועיין שו"ע או"ח סי' קיט ס"ז ובי"ד סימן ו), וגם שבזמנם היו מרדדים כל הבצק יחד והיו מחלקים המצות בדפוס עגול.

ואילו עתה הוראה יראה שמלאכת הרידוד הנעשית כאן היא באופן שיש שני מערוכים שהמרדדים מקבלים ממחלק העיסה חתיכה מן הבצק, והם במקום לרדד אותה במערוך (קאטשיק) על השולחן, הם מרדדים אותם בין שני מערוכים (קאטשיקעס) של מתכת (שראשי המערוכים משני צידיהם מתלבשים על מתקן בגובה שולחן ושם הם מחוזקים על ידי קליפסים שלא יזוזו ממקומם ובכל ח"י רגעים מוציאים את המערוכים ממקומם ושמים אחרים במקומם) והמרדד מכניס את העיסה ביניהם ועל ידי סיבוב ידית מסתובבים שני המערוכים (קאטשיקעס) כאחת וכל תזוזה של המרדד משפיעה על שני המערוכים כאחת והרי זה כוחו ממש לכל הדעות. ולענ"ד איני רואה שיש מקום לחלק בין רידוד שנעשה על גבי שולחן שאז המצה נמצאת במצב מאוזן (שטוח) לבין רידוד שהמצה נעשית בצורה אנכית (עומד), ובמקום אחר אני מאריך בענין זה על כל פרט ופרט שאף לדעת הרבנים האוסרים (שעל פיהם נהגו קהילות עדת החסידים בכל אתר ואתר) אין לחוש לכלום.

ועל כן גם ידי תכון עם הרבנים שנתנו הכשר למפעל הנ"ל, וודאי מצות אלו הן מצות עבודת יד לכל פרטיהם ודקדוקיהם ללא כל הרהור וערעור ויאכלו ענוים וישבעו, ואת חג המצות יחוגו בדיצות.

ואף שיהיו שיאמרו שאף שמצד ההלכה מצות אלו הן ודאי עבודת יד ואין בהן כל החששות שחששו מפניהם גדולי ההוראה הנ"ל מכל מקום אולי גם זה נכלל במטבע שטבע מרן החת"ס זי"ע (שו"ת או"ח ח"א סי' קמח) דחדש אסור מן התורה, גם זה לא נראה לענ"ד כי רידוד באופן זה אין בו מן החדש ואין כאן המקום להאריך (ועיין מש"כ בספרי היכל הוראה ח"א הוראה קכה). ובפרט דחזינן דברא כרעא דאבוה דמרן החת"ס זי"ע הוא ניהו מרן הכתב סופר זי"ע היה מן המתירין מאשיין-מצה ממש וכתב תקנות מפורטות לבני עדתו היאך לעשות המאשיין-מצה ולמה לא חשש לדברי אביו שחדש אסור מן התורה ומכאן ראה דהמחלוקת לא נסבה על ענין זה של חדש אסור מן התורה אלא מחמת חששות אחרים.

עוד נראה לענ"ד דגם מרן החת"ס סופר זי"ע כשטבע את מטבע הלשון חדש אסור מן התורה היתה כוונתו כשעושים שינויים בענינים יסודיים בגוף הדבר שבו מקיימים המצוה, אבל לא כשמשנים את הכלים שמכשירים את גוף הדבר למצותו, לדוגמא עד עתה היו משתמשים במערוכים (קאטשיקעס) מעץ ועכשיו רובא דעלמא משתמשים במערוכים (קאטשיקעס) ממתכת, עד עתה היו משתמשים ברעדלערס מברזל ועכשיו משתמשים ברעדלערס מפלסטיק, פעם היו עוסקים בבצק רק בידים ואילו עכשיו אחרי שהכינו את הבצק מעבדים אותו באמצעות 'פינר' (מקל ממתכת) וכעין זה מצינו בהרבה מצוות שהיום נשתנו מכשירי עשיית הדבר כגון באופן עשיית הציצית והתפילין וקביעת מזוזה שפעם היו קובעים על ידי פטיש ומסמרים או מחברים בטיט והיום קובעים את המזוזה במשקוף הדלת על ידי דבק, וכי יעלה על הדעת שעל זה

נתכוין מרן החת"ס באמרו וז"ל "ומרגלא בפומי החדש אסור מן התורה בכל מקום", והמעין שם יראה שדבריו מוסבים על טבילה בחמין ביו"ט שני שנהגו לטבול במים קרים ועכשיו רצו לשנות ולחמם את מי המקוה לצורך טבילה וזה שינוי בגוף הדבר דהיינו במקוה עצמו אבל באופן שהשינוי הוא רק במכשירי המצוה על זה לא דיבר כלל, וכן עולה מדבריו של הגר"ש קלוגר זצ"ל שהיה מן האוסרים במאשין-מצה והביא את הטענה של חדש אסור מן התורה וכתב על זה וז"ל: אבל בדבר מצוה אין לנו רק מנהג הראשונים ואבותינו הקדושים, היעשה לו אדם טלית של מצוה בתמונה אחרת שאינו מימות עולם, עכ"ל. הרי להדיא שמדבר על שינוי בעשיית גוף המצוה ולא על שינוי בתהליך ההכשר לעשיית המצוה. ובמאשין-מצה בימיו של הגר"ש קלוגר זצ"ל היו שינויים בעצם העריכה והעיבוד של המצוה לדוגמא ששם היו מרדדין עיסה שלימה ואחרי הרידוד היו עושים עיגול על ידי דפוס דהיינו שהיו שינויים בגוף עשיית המצוה ולא בכלי עשייתה. ועל כן פשוט הוא שבמצות הנ"ל שכל עצם עשיית המצות הן נעשות מצה מצה בפני עצמה אין לומר עליהן 'חדש אסור מן התורה'.

והנה ודאי שכל אחד יש לו את ההידורים המיוחדים שהוא מהדר כשהוא עושה את המצות שלו וגם היום יש כאלו שמהדרים שלא להשתמש ב'פינר' [מקל של מתכת שאתו מעבדים את העיסה לאחר הלישה] ועוד הידורים כל אחד כפי המסור לו מאבותיו ורבותיו או על פי הרגשת לבו, אך גם אחר כל זה אין מקום להרהר או לערער על מצות אלו ולומר שאינן נחשבות למצות עבודת יד ואדרבה הן מצות עבודת יד למהדרין מן המהדרין ואפשר לצאת בהם ידי חובת מצה דאורייתא בלי שום פקפוק.

וה' הטוב יהיה בסעדכם להמשיך במפעלכם הנאדר למען הציבור ובעגלא ובזמן קריב נזכה כולנו לאכול מן הזבחים ומן הפסחים.

ועל זה באתי על חתום

